

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
З ОСНОВАМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ПРОГРАМА

освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальностей:

- **204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва**
- **211 Ветеринарна медицина**

Рожище
2022

Укладач:

Галина МОСІЙЧУК, викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Рецензент:

Леся КУДЕНЧУК, викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії технологічних дисциплін

Протокол від 25 липня 2022 року № 7

Голова циклової комісії Любов КОВАЛЬЧУК

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Протокол від 25 серпня 2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взяті:

- Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», затверджена заступником Міністра освіти і науки, молоді та спорту України (2011р.)
- Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Основи охорони праці», затверджена заступником Міністра освіти і науки, молоді та спорту України (2011р.)
- Програма нормативної навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі», затверджена Департаментом науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку територій Міністерства аграрної політики та продовольства України (2013р.)

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

«Безпека життєдіяльності з основами охорони праці»

<i>Галузі знань</i>	20 Аграрні науки та продовольство 21 Ветеринарна медицина
---------------------	--

<i>Спеціальність</i>	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва 211 Ветеринарна медицина
----------------------	--

<i>Освітньо-професійний ступінь</i>	Фаховий молодший бакалавр
-------------------------------------	---------------------------

<i>Загальна кількість годин</i>	120
---------------------------------	-----

Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:

Навчальні заняття:

<i>Лекції</i>	42
---------------	----

<i>Практичні заняття</i>	34
--------------------------	----

<i>Лабораторні заняття</i>	4
----------------------------	---

<i>Самостійна робота</i>	40
--------------------------	----

<i>Форма підсумкового контрольного заходу</i>	екзамен
---	---------

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності з основами охорони праці» включає три розділи, які вивчаються студентами в логічній послідовності з дотриманням поставленої мети та завдання кожного розділу для здобуття необхідних компетентностей майбутніми фахівцями.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Навчальна програма визначає зміст і обсяг навчання та форми контролю знань з розділу «Безпека життєдіяльності» нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності з основами охорони праці».

Розділ «Безпека життєдіяльності» є частиною нормативної дисципліни, що включається в навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору. Обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності з основами охорони праці» визначений державними вимогами.

У процесі опанування навчальним матеріалом студенти виконують розрахунково-графічну роботу з питань визначення впливу наслідків надзвичайних ситуацій (НС) на адміністративні територіальні одиниці (АТО), об'єкти господарювання (ОГ) та населення, що мешкає поблизу, відповідно до профілю підготовки закладу освіти.

Розділ «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр», оскільки є наукою, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Мета вивчення даного розділу полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення розділу передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийняттого ризику.

Засвоївши розділ «Безпека життєдіяльності» майбутні фахівці повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу ОГ в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

В результаті вивчення «Безпека життєдіяльності» фахові молодші бакалаври у відповідних напрямках підготовки повинні мати такі головні загальнокультурні та професійні компетенції.

Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.

Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

виробничо-технологічна діяльність:

- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;

організаційно-управлінська діяльність:

- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;
- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;

проектно-конструкторська діяльність:

- вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої вражаючої дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі;
- вміння оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;

педагогічно-консультативна діяльність:

- обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій за надзвичайних ситуацій;
- вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;

контрольно-консультативна діяльність:

- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам організації (підрозділу) щодо підвищення його рівня;
- здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії вражаючих факторів;

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Розділ «Основи охорони праці» в навчальній програмі розроблений відповідно до нормативних вимог, визначає зміст і обсяги навчання та форми контролю знань з основ охорони праці.

В структурно-логічній схемі навчання розділ «Основи охорони праці» вивчається на етапі підготовки фахівців освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр» після вивчення ними розділу дисципліни «Безпека життєдіяльності» та основних дисциплін професійно-орієнтованого циклу, коли майбутні фахівці мають достатнє уявлення щодо умов їхньої майбутньої професійної діяльності.

Даний розділ передбачає вивчення загальних питань охорони праці з урахуванням особливостей підготовки фахових молодших бакалаврів за відповідними напрямками підготовки та майбутньої професійної діяльності випускників; окреслює лише загальні контури щодо структури цієї науки, змісту окремих тем, основних загальнокультурних та професійних компетенцій випускників.

Метою вивчення є надання знань, умінь, компетентностей для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-

освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

В результаті вивчення розділу «Основи охорони праці» фахові молодші бакалаври з відповідних спеціальностей та напрямів підготовки повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з охорони праці:

Загальнокультурні компетенції:

- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності;
- володіння основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу.

Професійні компетенції:

в виробничо-технологічній діяльності:

- обґрунтування вибору безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів (в галузі діяльності);
- ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;
- проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;

в організаційно-управлінській діяльності:

- проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;
- здатність до організації діяльності у складі первинного виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу);

в проектно-конструкторській діяльності:

- впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

Розділ «Охорона праці в галузі» програми нормативної навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності з основами охорони праці» розроблено з урахуванням того, що студенти засвоїли головні положення розділу навчальної дисципліни «Основи охорони праці», а також окремі питання охорони праці, що висвітлені в дисциплінах

професійного спрямування. Вона передбачає вивчення актуальних питань охорони праці в сільськогосподарському виробництві з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Метою викладання «Охорона праці в галузі» є формування у майбутніх фахівців умінь і навичок для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у ветеринарній медицині і сільськогосподарському виробництві.

Основними завданнями є забезпечення гарантій збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах і організації безпечного виконання робіт у тваринництві через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Основні професійні компетенції

Засвоївши розділ програми «Охорона праці в галузі», фахові молодші бакалаври за відповідними напрямками підготовки, спеціальностями мають бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти такими основними професійними компетенціями з охорони праці:

у технологічній діяльності:

- участь у обґрунтуванні і розробці безпечних технологій в галузі сільського господарства;
- участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань;
- участь у розробці та проведенні заходів щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій на виробництві;

в організаційно-управлінській діяльності:

- впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці;
- здатність і готовність до врахування положень законодавчих і нормативно-правових актів з охорони праці під час виконання виробничих та управлінських функцій;
- здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;

- впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі;

у проектній діяльності:

- участь у розробці і впровадженні безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування зразків техніки і робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень у галузі охорони праці;

у педагогічній діяльності:

- розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці;

у консультаційній діяльності:

- надання допомоги та консультації працівників з практичних питань безпеки праці;
- готовність контролювати виконання вимог охорони праці в організації.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст програмного матеріалу і розподіл навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеного навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни та доповнення до тематичного плану повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва розділу, теми програми	Обсяг годин			
		всього	з них		
			лекції	лабораторні, практичні	самостійне вивчення
Безпека життєдіяльності з основами охорони праці					
1.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	10	4	2	4
2.	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	6	2	2	2
3.	Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	14	4	4	6
4.	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	8	2	4	2
5.	Застосування ризик-орієнтовного підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	4	2	2	-
6.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	6	2	2	2
7.	Управління силами та засобами ОГ під час НС.	5	2	2	2
Всього за розділ БЖД		54	18	18	18
Основи охорони праці, охорона праці в галузі					
8.	Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи ОП	8	4		4
9.	Державне управління, державний нагляд і громадський контроль за ОП	4	2		2
10.	Організація ОП на підприємстві та господарстві	6	2	2	2
11.	Навчання з питань ОП	6	2	2	2
12.	Профілактика травматизму та професійних захворювань	12	4	4	4
13.	Основи фізіології та гігієни праці	12	2	8	2
14.	Основи виробничої безпеки; вимоги безпеки в галузі сільського господарства	14	6	2	6
15.	Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах	4	2	2	
Всього за розділ ООП		66	24	4/16	22
Разом по дисципліні		120	42	38	40

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.

3.1. РОЗДІЛ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Зміст теми. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Професійна складова

Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих у відповідній галузі господарювання. Обґрунтування категорії ОГ за рівнем загрози техногенного, природного і терористичного характеру та ступенем їхньої захищеності. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Об'єкти підвищеної небезпеки та класи їхньої небезпечності.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Зміст теми. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Професійна складова

Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх вражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру. Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Зміст теми. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники пожежо вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Професійна складова

Головні вимоги Правил техногенної безпеки галузей господарювання, підприємств, установ та організацій в залежності від профільного напрямку ВНЗ..

Загальні вимоги до безпечності технологічного обладнання, виробничих процесів, будівель і споруд. Особливості структури виробництва. Внутрішні фактори, що впливають на безпечність діяльності об'єкту господарювання. Комплекс робіт на об'єкті з попередження НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків за відомими алгоритмами, технологіями з урахуванням чинних галузевих норм і правил.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Зміст теми. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Професійна складова

Психосоціальні наслідки впливу негативних факторів небезпек НС. Психологічна та медична реабілітація постраждалого населення. Професії підвищеного ризику. Психофізіологічний вплив оточення на людину. Основи підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпек.

Тема 5. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

Зміст теми. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.

Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Професійна складова

Визначення наявних проблем з безпеки і захисту ОГ у НС, рівня їхнього ризику. Галузеві вимоги і норми щодо забезпечення сталого функціонування ОГ та контролю за станом його основних фондів.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.

Зміст теми. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень. Інформаційна підтримка та

процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Професійна складова

Система управління безпекою та захистом у НС в галузі, як складова державної системи, її місце і значення в системі управління функціонуванням галузі. Організаційна побудова системи управління безпекою та захистом у НС на підприємстві, в установі та організації. Завдання і повноваження спеціально створених координуючих і постійних органів управління безпекою і захистом у НС.

Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву. Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.

Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС.

Зміст теми. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини.

Професійна складова

Спеціальні відомчі та позаштатні формування, які залучаються (у межах їхніх тактико-технічних можливостей) до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Визначення порядку їхнього приведення до готовності та організації управління діями у процесі виконання завдань.

Основні засоби, тактика дій і способи виконання робіт у зоні НС в залежності від профільного напрямку ВНЗ. Матеріально-технічне, медичне та інші види забезпечення при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах

галузі. Організація життєзабезпечення населення у НС та надання гуманітарної допомоги потерпілим.

2.1. РОЗДІЛ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Тема 1. Вступ. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Тема 2. Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тема 3. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Тема 4. Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.

Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Стимулювання охорони праці.

Тема 5. Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Тема 6. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Тема 7. Основи фізіології та гігієни праці

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Повітря робочої зони

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Освітлення виробничих приміщень

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Вібрація

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Шум, ультразвук та інфразвук

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Випромінювання оптичного діапазону

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.

Іонізуюче випромінювання

Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Тема 8. Основи виробничої безпеки

Загальні вимоги безпеки

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.

Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема 9. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

Метою проведення лабораторних робіт з розділу «Основи охорони праці» є оволодіння студентами засобами і методами дослідження параметрів виробничого середовища та трудового процесу, виявлення шкідливих та небезпечних виробничих чинників, оцінки заходів, спрямованих на їх нормалізацію.

Рекомендується така тематика лабораторних робіт:

1. Дослідження параметрів мікроклімату робочої зони та оцінка щодо відповідності їх нормативним значенням.
2. Контроль вмісту шкідливих речовин в повітрі робочої зони.
3. Дослідження забрудненості робочої зони шкідливими речовинами та оцінка щодо відповідності його нормативним значенням.
4. Дослідження та оцінка ефективності системи вентиляції.
5. Дослідження дії електричного струму на організм людини.
6. Дослідження електробезпеки в трифазних електромережах з різними режимами нейтралі.
7. Дослідження параметрів інфрачервоного випромінювання та ефективності теплопоглинальних екранів.
8. Дослідження способів захисту персоналу від іонізуючого випромінювання.
9. Дослідження та оцінка якості природного освітлення.
10. Дослідження та оцінка параметрів штучного освітлення.
11. Гігієнічна оцінка виробничого шуму.
12. Дослідження та оцінка параметрів вібрації.

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Метою проведення практичних занять з розділу є:

- забезпечення необхідного рівня оволодіння навчальним матеріалом, формування умінь і навичок для прийняття обґрунтованих рішень щодо захисту виробничого персоналу від небезпечних і шкідливих виробничих чинників;

- опрацювання методів і засобів оцінки безпеки виробничого середовища.

Рекомендуються такі теми практичних занять:

1. Визначення повітрообміну при загальнообмінній вентиляції.
2. Оцінка впливу параметрів мікроклімату робочої зони на фізіологічний стан працівників.
3. Перевірочний розрахунок природного освітлення виробничого приміщення.
4. Розрахунок штучного освітлення виробничого приміщення.
5. Визначення рівня шуму на робочому місці.
6. Розрахунок шумопоглинального екрану.
7. Вибір і розрахунок заземлювальних пристроїв.
8. Розрахунок занулення електроустановок.
9. Визначення категорійності виробництв, приміщень, будівель за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
10. Оцінка часу евакуації персоналу з виробничих приміщень в разі пожежі.
11. Проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в організації.
12. Паспортизація санітарно-технічного стану умов і охорони праці.
13. Вибір типів та визначення необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння.

2.3. РОЗДІЛ «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Предмет, місце і значення розділу “Охорона праці в галузі”. Стан охорони праці на сільськогосподарських підприємствах і комплексах. Міжнародні норми в галузі охорони праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Конвенція Міжнародної організації праці № 184 2001 р. “Про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві”, ратифікована Законом України від 1 квітня 2009 р. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці. Порядок атестації робочих місць на відповідність нормативним актам про охорону праці.

Практичне заняття 1

Розробка інструкції з охорони праці.

Тема 3. Система управління охороною праці в організації. Державний нагляд і громадський контроль

Органи державного управління охороною праці та їх повноваження.

Організація охорони праці на сільськогосподарських підприємствах, комплексах, у фермерських та індивідуальних господарствах. Розподіл

функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців організації, підприємства галузі. Контроль за станом охорони праці.

Планування заходів з охорони праці. Облік, аналіз і оцінка стану охорони праці. Галузеві системи управління охороною праці. Регіональні системи управління охороною праці.

Державний нагляд і громадський контроль. Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Держгірпромнагляд.

Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків

Загальні положення та визначення. Обставини, за яких проводиться розслідування. Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Розслідування та облік аварій. Розслідування та облік нещасних випадків не виробничого характеру.

Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм і професійних захворювань робітників тваринництва та м'ясної промисловості.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Практичне заняття 2

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.

Тема 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування.

Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків.

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 6. Загальні положення щодо організації виробничих процесів у тваринництві

Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Вимоги до персоналу, що бере участь у виробничому процесі. Вимоги до території, виробничих приміщень, майданчиків. Вимоги до організації й виконання виробничих процесів із підвищеним рівнем небезпеки.

Тема 7. Виробнича санітарія і гігієна праці в тваринництві

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Виробничі випромінювання. Мікроклімат.

Правила особистої гігієни. Запобігання захворюванню працівників тваринництва хворобами, спільними для людей і тварин.

Вимоги щодо безпеки в лабораторіях ветеринарної медицини. Засоби індивідуального захисту.

Тема 8. Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організація робочих місць

Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, підготовки сировини та виробництва продукції. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Гарантування безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку.

Електробезпека.

Тема 9. Правила охорони праці в лабораторіях ветеринарної медицини. Вимоги безпеки під час роботи в хімічних лабораторіях

Застосовування правил під час виконання робіт у лабораторіях. Електробезпека. Пожежна безпека. Відповідальність.

Тема 10. Вимоги безпеки під час ветеринарного обслуговування тварин та до проведення технологічних процесів виробництва

Догляд за тваринами на заразні хвороби. Проведення ветеринарно-санітарних заходів. Дослідження та розтин трупів. Штучне осіменіння тварин.

Вимоги безпеки під час виробництва, приймання та термічної обробки продукції. Вимоги безпеки з центрифугами, сепараторами, фаршмішалками. Вимоги безпеки під час експлуатації насосів, стерилізаторів, систем під тиском. Вимоги безпеки під час експлуатації лебідок, конвеєрів. Транспортування вантажів.

Тема 11. Правила техніки безпеки під час роботи з тваринами

Заходи безпеки під час обслуговування великої рогатої худоби. Утримання свиней. Утримання овець. Заходи безпеки під час обслуговування і використання коней. Вимоги щодо безпеки під час утримання дрібних тварин і птиці. Вимоги безпеки у бджільництві.

Тема 12. Вимоги безпеки під час одержання продукції тваринництва та роботи з тваринами

Вимоги безпеки під час приготування та заготівлі кормів. Вимоги безпеки під час навантаження, транспортування та роздавання кормів. Вимоги безпеки під час доїння та первинного оброблення молока. Вимоги безпеки під час прибирання, видалення, обробки та зберігання гною. Транспортування, перегін та випасання тварин.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

Тема 13. Основні заходи пожежної профілактики в сільському господарстві

Особливості гасіння пожеж на об'єктах сільськогосподарського призначення. Класи виробничих і складських приміщень з вибухової та пожежної небезпеки. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Гарантування безпечної евакуації персоналу, тварин та птиці. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд.

Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням закладів фахової передвищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, фахівця, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Щоб залучити студента до активного здобуття знань, неоціненною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі освітнього компонента/навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведена на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити свій освітній компонент на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Бакіров В. С., Бабало Ю. Я., Величко В. В. та інші. Безпека життєдіяльності: базовий підручник. Харків: Фоліо, 2014.
2. Вахонєва Т. М. Основи охорони праці в Україні: навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2019.
3. Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М. та інші. Основи охорони праці: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020.
4. Стиценко Т. Є., Пронюк Г. В., Сердюк Н. М., Хондак І. І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Харків: ХНУРЕ, 2018.
5. Мелех Л. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник. Львів, 2022.
6. Леськів Г. З., Верескля М. Р. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник. Львів, 2018.
7. Сакун М. М., Москалюк І. В., Нагорнюк В. Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: навчальний посібник. Одеса, 2017.
8. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2020.
9. Желібо Є. П., Сагайдак І. С. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Ірпінь, 2020.
10. Зацарний В. В., Зеркалов Д. В., Землянська О. В. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: Основа, 2015.
11. Зеркалов Д. В. Наукові основи безпеки людини: монографія. Київ: Основа, 2015.
12. Зеркалов Д. В. Охорона праці: навчальний посібник. Київ: Основа, 2015.

13. Зеркалов Д. В. Безпека професійної діяльності: монографія. Київ: Основа, 2014.
14. Кіт Л. Я., Наливайко Н. В. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020.
15. Яковлєв О. А. Фундаментальні проблеми правового регулювання умов праці і встановлення гарантій для працівників: монографія. Харків: Право, 2019.
16. Яремко З. М., Тимошук С. В., Писаревська С. В., Стельмахович О. Б. Охорона праці: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018.
17. Азаров С. І., Сидоренко В. Л., Єременко С. А., Пруський А. В. Методичні засади пожежного аудиту вибухопожежонебезпечних об'єктів. Науковий вісник: Цивільний захист та пожежна безпека. 2020. № 2(10).
18. Білоус З. В. Німецький досвід правового забезпечення нагляду та контролю у сфері праці. Правовий часопис Донбасу. 2019. № 3 (68).
19. Борис О. П. Реформування державної служби з надзвичайних ситуацій України. Науковий вісник: державне управління: журнал. 2020. № 1.
20. Вайда Т. С. Долікарська допомога: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019.
21. Вареник О. С. Наукова інтерпретація, сутність і значення локального правового регулювання охорони праці. Соціальне право. 2018. № 2.
22. Волошина С. М. Поняття безпеки й гігієни праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія ПРАВО. Вип. 35. Ч. І. Т. 2.
23. Корецький Ю. О. Механізми державного регулювання екологічної безпеки в надзвичайних ситуаціях. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 1(44).
24. Литвин А. Ф. Пріоритетні шляхи вдосконалення умов охорони праці власником на підприємстві. Молодий вчений. 2018. № 10.
25. Мелех Л. В. Доступ до інформації про генетично модифіковані організми як гарантія забезпечення життєдіяльності в Україні. Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (11 листопада 2021 року). Львів: ЛьвДУВС, 2021.
26. Мелех Л. В. Право працівника на здорові, належні та безпечні умови праці. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 10 грудня 2021 р.). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021.
27. Мелех Л. В., Мелех Б. В. Юридична природа конституційного права працівника на здорові, належні та безпечні умови праці: юридичний науковий електронний журнал. 2022. №1.
28. Обушенко О. М. Елементи механізму правового регулювання інституту охорони праці: науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 3.
29. Ткачук К. Н., Третьякова Л. Д., Зеркалов Д. В., Полукаров О. І., Каштанов С. Ф. Охорона праці та промислова безпека: монографія. Київ: Основа, 2014.
30. Филиппчук В. Л., Ткачук К. Н., Печніков О. С., Шаталов О. С. та інші. Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: навчальний посібник. Київ. Основа, 2016.

31. Чернега Р. Т. Концепція правового забезпечення охорони праці в контексті євро інтеграції України: монографія. Харків: Панов, 2019.

32. Шурин І. А., Комарницький Я. О. Забезпечення пожежної безпеки на об'єктах різноманітного призначення: методичні рекомендації. Львів, 2020.

33. Яковлев О. А. Фундаментальні проблеми правового регулювання умов праці і встановлення гарантій для працівників: монографія. Харків: Право, 2019.

34. Яковлев О. А. Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника. Право та інновації. 2017. № 2.

Основні нормативно-правові акти

1. Конституція України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254>

2. Кодекс цивільного захисту України

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

3. Кодекс законів про працю України

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

Закони України:

4. Про охорону праці URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

6. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

7. Про захист населення від інфекційних хвороб

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>

8. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0->

9. Про об'єкти підвищеної небезпеки

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>.

10. Про зону надзвичайної екологічної ситуації

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>.

11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

Постанови Кабінету Міністрів

12. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п>

13. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п>

14. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-п>

15. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-п>

16. Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/443-2013-п> 214

17. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>

18. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п>.
19. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п>
20. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270-2001-п>
21. Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/442-92-п>.
22. Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/469-2015-п>.

Накази

23. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні: наказ МВС України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15>.
- Про затвердження Правил безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення: Наказ Мін-ва енергетики та вугільної промисловості України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1127-13>
25. Про затвердження Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці: наказ Мін-ва соц. політики України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1494-18>
26. Про затвердження Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: наказ Міністерства охорони здоров'я України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>
27. Типове положення про службу охорони праці: Наказ Держнаглядохоронпраці URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04>
28. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: Наказ Держгірпромнагляду URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07>.
29. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень: Постанова МОЗ URL: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=1972>
30. Про затвердження Інструкції про поводження з вибуховими матеріалами в органах та підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби МВС України: Наказ МВС України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19> 215
31. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів: Наказ Мін-ва праці та соц. Політики України URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0093-98>
32. Положення про розробку інструкцій з охорони праці: Наказ Держнаглядохоронпраці URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0226-98>
33. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці: Наказ Держгірпромнагляду URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07>
34. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: Наказ Держнаглядохоронпраці URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
35. Про затвердження Класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості: Наказ МОЗ України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0902-07>

36. Про затвердження Вимог щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями: Наказ Мін-ва соц. політики України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18>

37. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій: Наказ МВС України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18>

38. Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях: Наказ ДСНС України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0738388-19>

39. Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу: Наказ МОН України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19>.

40. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»: Наказ Міністерства охорони здоров'я України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>

41. Про затвердження Інструкції про організацію обміну інформацією про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації та хід ліквідації її наслідків між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Міністерством освіти і науки України: Наказ МВС та МОЗ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0096-20>.

42. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України: Наказ МОН України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16>

43. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці: Наказ Держнаглядохоронпраці України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0165880-20.216>

44. Про затвердження Показчика нормативно-правових актів з охорони праці: Наказ Державної служби України з питань праці URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0055880-18>.